

Pismo E. Korytko F. L. Čelakovskemu.

Priobčil V. A. Francev, vseučiliški profesor v Varšavi.

»Ljubljanskem Zvonu« (1899, str. 468., 648.) sta bili priobčeni dve opomnji o Emilu Korytku. Uporabivši slučaj, priobčujem še malo dopolnilo k skromnim vestem o njem. To je njegovo prvo ter edino v papirjih Fr. L. Čelakovskega najdeno svojeročno pismo k češkemu pesniku iz Ljubljane. To pismo je brez dvoma zanimivo za karakteristiko osebnosti mladega poljskega slovanoljuba ter nam do gotove mere pomaga določiti čas njegovega prihoda v Ljubljano, v čemer se obe navedeni opomnji ne strinjata. To pismo žal nima datuma. Korytko piše v njem, da namerava »še v tem mesecu« pričeti izdavatı pesmi, in da v Ljubljani prebiva že petnajst mesecev. Ker je poziv k naročbi na to delo bil objavljen julija 1838. l. ter je prvi snopič pesmi, nabranih po Korytku, izšel 1839. l., torej je izpoved Stanka Vraza o tem, da je Korytko dospel v Ljubljano l. 1837., še najbolj verjetna, kajti nikakor ni mogoče, da bi bil dospel tjakaj l. 1834. ali 1835. Vrhutega on povprašuje Čelakovskega za stran časopisa »Ost und West«, ki pa je začel izhajati šele 1837. leta.

* * *

Poljski original pisma:

»Wielce Szanowny Panie!

Przykre okoliczności niedozwoliły mi korzystać zaraz z łaskawości Pańskiej dozwolenia pisać do Szan. Pana, iak mi o tém W. Szmid zawiadomił. Sławianin, zamiłowany dusza, i sercem w Sławiańszczyźnie i poświęcający się jej, pragnąłem od dawna choć w listowne wéyść zaznajomienie z męzami, którzy iak gwiazdy pokoleniom sławiańskim przeswiecają i wskazują, tam idźcie, a znajdziecie zbawiciela! U braci Czechów Pan jesteś tą gwiazdą! Mocno upraszam nie uważać to za pochlebstwo — brzydę się nim iako Polak i Sławianin, wynurzyłem Panu tylko uczucie moje i z iak wielkim szcunkiem zostaje dla Pana — chęć poznania się z Panem i listowania jest czystą zadrą lękliwego w uzyciu sił swych, jest wezwaniem Pana o wsparcie i poradę młodego, poświęcającego się literaturze sławiańskiej. Oddalony od braci moich rodzimych, poczytuie się ieszcze za szczęśliwego, że mię los rzucił w kraj Sławianów kraińców, w kraj

nam pobratymczy. Przez 15 miesięcy pobytu mego w Lublanie, choć ograniczony na samą Lublanę, starałem się za pomocą dobrego Przyjaciela Dra Preszerna i innych zebrać wiadomości, tyerące się zwyczajów, obyczajów, strojów, zabobonów i. t. d. tutejszego narodu i ułożyłem z tego całość porównawczą, do Sławian innych, która, spodziewam się nie tylko tutejszych, ale wszystkich braci zająć powinna. Zatrudniam się teraz zbiorem pieśni ludu i medycyny wieyskiej. Pieśni zamysłamy w tym miesiącu ieszcze z Dr. Preszernem zeszytami wydawać, a względzie medycyny ludu udaję się właśnie do Szanow. Męza — ona jest celem listu tego pierwszego. Przez lat iuz kilka zbierałem w Polsce pomiędzy ludem wszelkie wiadomości o użyciu lekków różnych w słabościach, o gusłach, o odmawianiach, zabobonach, mających leczyć ciężkie choroby, a nadewszystko o ziołach przepisującą siłę jim w leczeniu. Rezultat prac, poszukiwań moich był nadzwyczajnie, nad spodziewanie moje wielki, — nie iedna prawda, nie ieden tajnik, zmarły z Pythiami greckimi, lub spalony z Alexandryjską biblioteką, lub nie rozwiązany ieszcze w hieroglifach, w sanskrytach dumający, krąży pomiędzy ludem w postaciach gusłów, zabobonów i. t. d. Zaczęte w Polsce s pomnożone przez poszukiwania podobne w Rossii nie zaprzestałem w Krainie i znalazłem skarby wielkie nietylko dla badacza natury i dziejów, ale też i filologa — przez porównanie nazw roślin w różnych narzeczach ze stanowiska ich użycia mjędzy ludem. Gdybym mógł, wyszedłbym w pielgrzymkę po krajach sławiańskich, aby przez zbiory pojedynczych szczepów sławiańskich skończoną całość porównawczą, dla wszystkich Sławian utworzyć, ale położenie moje nie dozwała mi tego: związany niewolą — nie mogę odpowiedzieć życzeniom moim, muszę na inny sposób starać się niedostające mi uzupetnić, a to wzywając pomocy innych, — iako dziś Szanownego Męza wzywam, by raczył, co sie tyczy Czeskiej ziemi, nie odmówić mi wiadomości następnych: 1) czy nie truonił się iuz kto, lub czy nie trudni się kto teraz takimi poszukiwaniami; 2) czy niema pisma iakiego, w którym by się o tym choć powierzchowne zmianki znaydywały; 3) do kogo mam się udać w tym względzie, co by chciał bydz mi pomocnym, lub mógł bydz pomocnym. Szanowny Pan Dobr. darujesz za śmiałość moją w wezwaniu go do chcenia uczynienia mi tey usługi, ależ przekonany iestem zanadto, że wiadomość o podobnym przedsięwzięstwie ku dobru powszechnemu literatury sławiańskiej nie będzie niemiła. Niesmiem więczey bazgrać, póki nie odbiorę, zapewnienia, że bez uchybienia Panu mogę częścicy i obszerniey listować. Racz mi

Pan Dobr. na ręce W. Szmida odpisać i przebaczyć, że w nieprzystoyney formie list ten, któren takim bydz musiaľ, aby nie wprowadzić list w podeyrzenie, i chciey mi Pan D. donieśczy jesteš takze spółwydawcą Wschodu i Zachodu, albowiem mielibyšmy mu niejakie uwagi przesłać z Lublany. —

Zostaję z prawdziwym szacunkiem i głębokim uszanowaniem, polecając się Jego łaskawości

Slawianin Brat

Slovenski prevod:

E. Korytko.«

»Velespoštovani gospod!

Trpke okoliščine mi niso dopuščale okoristiti se takoj z Vašim ljubeznivim dovoljenjem, da Vam smem pisati, kakor mi je to najavil V. Šmid. Kot Slovan, zaljubljen z dušo in srcem v slovanstvo ter posvetivši se mu, sem želel že davno seznaniti se bodisi samo pismeno z možmi, kateri svetijo nalik zvezdam slovanskemu pokolenju ter kažejo: pojdite tjakaj in najdete rešitelja! Med Čehi ste Vi takšna zvezda! Prosim lepo, ne smatrajte to za prilizovanje, katero mi je kot Poljaku in Slovanu zoprno; izrazil sem Vam svoje občutke ter dokaz, kako veliko spoštovanje gojim do Vas; želja, spoznati se z Vami vsaj pismeno, je čista želja boječega se v uporabi svojih moči, je poziv do Vas za podporo in svet mlademu Slovanu, posvetivšemu se literaturi slovanski. Oddaljen od svojih rojstnih bratov, smatram se še za srečnega, da me je usoda prignala v domovino Slovanov — Kranjcev, v domovino pobratimov. Črez 15 mesecev svojega bivanja v Ljubljani, dasiravno omejen na Ljubljano samo, sem se s pomočjo dobrega prijatelja drja. Prešerna trudil nabirati vesti, tikajoče se navad, običajev, noš, vraž i. t. d. tukajšnjega ljudstva, ter sem priredil iz tega k drugim Slovanom primerjalno celoto, katera, nadejam se, mora zanimati ne le tukajšnje, marveč vse slovanske brate. Sedaj se ukvarjam z nabiranjem narodnih pesmi in z vaško medicino. Pesmi nameravam še v tem mesecu z doktorjem Prešernom začeti v snopičih izdajati; zastran vaške medicine pa se obračam do Vas; ona je cilj tega mojega prvega pisma. Več let sem že nabiral v Poljski med narodom vsakršne vesti o uporabi raznih zdravil v bolezni, o čarah, o zagovarjanju ter vražah, ki naj bi ozdravile hude bolezni, pred vsem drugim pa o zeliščih, katerim pripisujejo zdravilno moč. Uspeh mojega truda in iskanja je bil nenavaden, nad moje pričavanje velik; — ne ena istina, ne ena tajnost ni umrla z grškimi Pitijami ali bila sežgana v aleksandrijski knjižnici, ali še ni rešena

v hieroglifih, v sanskrtu, marveč še kroži med narodom v obliki čarov, vraž i. t. d. Še v Poljski zapričetemu delu in pomnoženemu s podobnim iskanjem v Rusiji nisem se odtegnil tudi na Kranjskem ter našel velike zaklade ne samo za preiskovalca prirode in zgodovine, marveč tudi za jezikoslovca, kar se tiče imen rastlin v raznih narečjih s stališča njih uporabe med narodom. Ko bi mogel, odpravil bi se na pot po krajih slovanskih, da bi z zbirko posameznih slovanskih cepičev ustvaril dovršeno primerjalno celoto za vse Slovane, toda moj položaj mi tega ne dopušča. Živim v sužnosti in ne morem ustreči svojim željam, nego se moram potruditi, da to, česar mi nedostaje, na drugi način popolnim, in to s tem, da pozovem na pomoč drugih, kakor sedaj prosim Vas, da bi mi, kar se tiče češke dežele, ne odrekli naslednjih podatkov: 1) če se ni že ukvarjal kdo ali se nemara ukvarja sedaj s takšnim preiskovanjem; 2) če se mari ne nahaja nekakšen časopis, v katerem bi se pisale o tem bodisi le površne zabeležke; 3) na koga naj se obrnem v tej zadevi, ki bi mi hotel ali mogel pomagati? Oprostite mi, velespoštovani gospod, mojo drznost, da se usojam prositi Vas za to uslugo, toda prepričan sem predobro, da novica o podobnem podjetju v splošni blagor literature slovanske ne bo neprijetna. Ne smem dalje pisati, dokler ne dobim zagotovila, da Vam smem, ne da bi Vas žalil, večkrat in obširneje pisati. Izvolite mi, velespoštovani gospod, odpisati na ime V. Šmida ter mi odpustiti, da v neprilichni obliki odpošiljam to pismo, katero je moralo takšno biti, da ne bi spravilo lista v sum, ter izvolite mi povedati, če niste tudi soizdatelj »Vzhoda in Zahoda«, ker mu imamo poslati neke opomnje iz Ljubljane. —

Ostajem s pravim češčenjem ter globokim spoštovanjem, priporočujoč se Vaši prijaznosti,

Vaš

slovanski brat E. Korytko.«

l u č.

Plamti luč, le plamti
temoto razsvetluj,
stezo pravo meni
ti kaži, zaznamuj!

Luč to ni, to vzor je
pot pravo mi kažoč;
sveti vzor, le sveti
mi v žitja temno noč!

Carmen.

